

Sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinums

Atzinuma sagatavošanas datums: 2021.gada 8. septembris

Sagatavojis: Edgars Dzenis, eksperta sertifikāts Nr. 081 (putni), izsniegts Dabas aizsardzības pārvaldē, pagarināts līdz 23.03.2023.

Atzinuma pasūtītājs: SIA "Vides Konsultāciju Birojs", Pils iela 7-11, Rīga.

Biotopu grupa, suga vai sugu grupa, par kuru sniedz atzinumu: sugu grupa Putni

Pētāmā teritorija: dabas liegums un NATURA 2000 teritorija "Grebļukalns" Zilupes novada Pasienes pagastā

Dati par pētāmās teritorijas apsekošanu

Dabas liegums "Grebļukalns" atrodas Zilupes novada Pasienes pagastā, ap 300 km no Rīgas, netālu no Draudzības kurgāna, kur satiekas Latvijas, Krievijas un Baltkrievijas robežas (1. pielikums). Lieguma kopējā platība ir 246 ha. Detalizēts teritorijas apraksts pieejams dabas lieguma dabas aizsardzības plānā laika periodam no 2022. gada līdz 2034. gadam, kura izstrādes ietvaros šis atzinums ir sagatavots.

Putnu sugu izpētes metodika 2021. gadā

2021. gadā dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros teritorija apmeklēta deviņas reizes. Visos gadījumos veikta apsekošanas maršruta fiksēšana viedtālrunī, izmantojot aplikāciju Locus Map. Putnu provocēšana veikta, izmantojot citos projektos sagatavotus, pārbaudītus ierakstus, tos atskaņojot uz JBL Flip 3 bluetooth skaļruņa.

Datums	Laiks	Laika apstākļi	Mērķa sugas
23. marts	21:00 – 01:30	Bezvējš, skaidrs, ap -2°C	Pūces
24. marts	06:40 – 10:40	Bezvējš, pilnībā apmācies, ap $+2^{\circ}\text{C}$	Dzeņi
25. marts	07:35 – 12:00	Bezvējš līdz lēns vējš, apmācies 80 %, ap $+2 - +5^{\circ}\text{C}$	Dzeņi
29. aprīlis	21:50 – 00:40	Bezvējš, pilnībā apmācies, ap $+7^{\circ}\text{C}$	Pūces
30. aprīlis	09:30 – 16:00	Pilnībā apmācies, smidzina, bezvējš, $+7^{\circ}\text{C}$	Dienas putni
01. jūnijs	23:10 – 01:25	Skaidrs, bezvējš, $+7^{\circ}\text{C}$	Nakts putni
02. jūnijs	05:30 – 11:40	Bezvējš līdz lēns vējš, apmācies 25 %, ap $+4 - +20^{\circ}\text{C}$	Dienas putni
12. jūnijs	17:05 – 18:35	Lēns vējš, apmācies 50 %, ap $+23^{\circ}\text{C}$	Pintu ezera putni
13. jūnijs	05:50 – 09:35	Bezvējš, smidzina, pilnībā apmācies, ap $+16^{\circ}\text{C}$	Dienas putni

23. marta un 29. aprīļa vakarā veikta pūču sugu uzskaitē, provocējot apodziņu *Glaucidium passerinum*, bikšaino apogu *Aegolius funereus*, meža pūci *Strix aluco*, urālpūci *Strix uralensis* un katrā otrajā punktā – arī ūpi *Bubo bubo* ar balsis ierakstiem ik pa 500 m, ejot pa taku pa kalna kori. 23. martā apsekošana sāka no stāvlaukuma pie Šešku ezera DR gala, 29. aprīlī – no pilskalna Z galā.

24. un 25. marta un 30. aprīļa rītā veikta dzeņu sugu, apodziņa *Glaucidium passerinum* un mežirbju *Tetrastes bonasia* uzskaitē, visā teritorijā ik pa 300 m provocējot pārmaiņus mazo dzeni *Dryobates minor*, trīspirkstu dzeni *Picoides tridactylus*, baltmugurdzeni *Dendrocopos leucotos*, melno dzilnu *Dryocopus martius*, mežirbi un apodziņu. Apsekošanas laikā lielākā uzmanība pievērsta teritorijas līdzenajai daļai – Patmalīšu upes palienei, izteikti reljefajai daļai un uzpludinājuma apkārtnei Šešku ezera Z galā. 25. martā un 30. aprīlī apsekošana sāka no pilskalna teritorijas Z gala, un apsekošana veikta pa apļveida maršrutu, vispirms apsekojot kalna pakāji pa taku pakājē līdz Šešku ezeram (pieņemot, ka tiek konstatēti visi putni palienē un kalna A nogāzē), un tad atgriežoties uz sākumpunktu pa kalna kori. 25. martā provocēšana veikta arī no kalna kores, tādējādi apsekojot abas kalna nogāzes. 30. aprīlī, tā kā atpakaļceļš uz pilskalnu veikts kopā ar botāniķu grupu, veikti tikai vizuāli novērojumi bez provocēšanas. 24. martā apsekota teritorijas centrālā daļa, piebraucot no A puses pa aizaugušo ceļu un veicot apļveida maršrutu līdz Šešku ezeram un pēc tam uz Z līdz vietai, kur Patmalīšu upe gandrīz piekļaujas kalna pakājei. 24. martā apsekota arī teritorijas DR daļa, veicot provocēšanu no ceļa uz atpūtas vietu pie Šešku ezera D gala.

1. jūnija vakarā provocēti vakarlēpji *Caprimulgus europaeus*, ejot pa taku pa kalna kori, sākot no pilskalna Z gala, un veicot ieraksta atskaņošanu ik pa 500 m. 2. jūnija rītā turpināta dzeņu un mežirbju provocēšana, detalizēti izstaigājot vispirms teritorijas Z un centrālo daļu, sākot no pilskalna, pēc tam pārbaucot uz stāvlaukumu pie Šešku ezera DR gala, un apsekojot teritorijas DR daļu līdz kapiem.

12. jūnija pēcpusdienā ar laivu gar piekrastes ūdensaugu joslu apsekots Pintu ezers ar mērķi novērtēt ligzdojošo cekuldūkuru *Podiceps cristatus* skaitu. Bija plānots 13. jūnijā pēc rīta teritorijas apsekojuma ar laivu apsekot arī Šešku ezeru, tomēr mainīgo laika apstākļu dēļ tas neizdevās. 13. jūnija rītā teritorija apsekota bez provocēšanas, koncentrējoties uz dzeņu ligzdu atrašanu pēc mazuļu balsīm. Šādi apsekota Patmalīšu upes paliene gar kalna pakāji un izteikti reljefā daļa līdz Šešku ezeram, sākot no pilskalna Z gala, un atgriežoties sākumpunktā pa kalna kori.

Teritorijas aizsardzības statuss

Dabas liegums “Grebļukalns” dibināts 1957. gadā kā botāniskais liegums, 1999. gadā pārveidots par dabas liegumu. Natura 2000 teritorijas statusu liegums ieguva 2002. gadā. Liegums primāri dibināts biotopu aizsardzībai. Saskaņā ar MK Noteikumiem # 199 “Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā”, Natura 2000 teritorija izveidota īpaši aizsargājamu sugu (izņemot putnu) un biotopu aizsardzībai. Teritorija nav tikusi atzīta par Putniem Nozīmīgu Vietu (Račinskis, Stīpniece 2000; Račinskis 2004).

Teritorijā ir spēkā Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējos aizsardzības un izmantošanas noteikumos (MK Noteikumi #264) noteiktais dabas lieguma režīms, teritorijai nav apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Teritorijai ir izstrādāts dabas aizsardzības plāns no 2002. līdz 2005. gadam (Kabucis, 2001).

Nevienā no normatīvajiem aktiem sugu grupa Putni teritorijā nav norādīta kā būtiska vērtība.

Atzinuma sniegšanas mērķis

Atzinums sniegts dabas lieguma "Grebļukalns" dabas aizsardzības plāna atjaunošanas nolūkiem. Šis atzinums apkopo 2021. gada putnu ligzdošanas sezonā iegūto un vēsturisko informāciju par teritorijā sastopamo ornitofaunu, un sniedz rekomendācijas aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumiem teritorijā sastopamo īpaši aizsargājamo un citu putnu sugu labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai. Saskaņā ar starp autoru un SIA "Vides Konsultāciju Birojs" noslēgto līgumu, atzinums tiek nodots pasūtītājam izmantošanai jauna teritorijas dabas aizsardzības plāna izstrādē.

Pētāmās un piegulošās teritorijas vispārīgs apraksts

Detalizēts gan pētāmās, gan piegulošās teritorijas apraksts pieejams dabas lieguma dabas aizsardzības plānā laika periodam no 2022. gada līdz 2034. gadam, kura izstrādes ietvaros šis atzinums ir sagatavots.

Konstatētās ornitofaunistiskās vērtības

Teritorijā sastopamo putnu sugu vērtējumam izmantoti autora, dabasdati.lv un DDPS "Ozols" dati. Kopā kopš 2010. gada teritorijā novērotas 76 putnu sugas (2. pielikums). 95 % šajā atzinumā izmantoto putnu sugu novērojumu datējami ar 2021. gadu. Starp izmantotajiem novērojumiem nav tādu, kas attiektos uz sugām, kas teritorijā novērotas pirms 2021. gada, bet nebūtu novērotas 2021. gadā.

Starp teritorijā konstatētajām putnu sugām ar vismaz iespējamās ligzdošanas statusu 16 ir Latvijā īpaši aizsargājamas (MK Noteikumi #396), 13 – īpaši aizsargājamas Eiropā (ES Putnu direktīvas 1. pielikums (2009/147/EK Annex 1)). Sešām no teritorijā konstatētajām putnu sugām to ligzdošanas vietās veidojami mikroliegumi (MK Noteikumi #940). Teritorijā konstatēto īpaši aizsargājamo putnu sugu saraksts un to populāciju vērtējumi valstī un Latvijas Natura 2000 teritorijās iekļauts arī 3. pielikumā.

Nosaukums	Aizsardzības statuss	Sugas sastopamība Latvijā (Kerus u.c. 2021)	Sugas sastopamība pētāmajā teritorijā	Esošās ietekmes	Potenciālās ietekmes
Apodziņš <i>Glaucidium passerinum</i>	ĪAS 1, ES 1, MIK	3671 - 9464 ligzdojoši pāri	2 - 3 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Baltmugurdzenis <i>Dendrocopos leucotos</i>	ĪAS 1, ES 1, MIK	4000 - 7000 ligzdojoši pāri	3 - 5 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās, piemērotā biotopa izzušana ezera ūdenslīmeņa izmaiņu rezultātā
Bikšainais apogs <i>Aegolius funereus</i>	ĪAS 1, ES 1, MIK	1088 - 3651 ligzdojoši pāri	0 - 1 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Brūnā čakste <i>Lanius collurio</i>	ĪAS 1, ES 1	34608 - 90346 ligzdojoši pāri	1 - 1 pāri	Piemērotā biotopa aizaugšana	Papildus esošajām nav identificējamām
Cekuldūkuris <i>Podiceps cristatus</i>		3000 - 6200 ligzdojoši pāri	5 - 15 pāri	Nav identificējamām	Rekreācijas intensificēšanās ezeros
Dižraibais dzenis <i>Dendrocopos major</i>		50000 - 120000 ligzdojoši pāri	5 - 10 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Dzērve <i>Grus grus</i>	ĪAS 1, ES 1	2800 - 10000 ligzdojoši pāri	0 - 2 pāri	Nav identificējamām	Rekreācijas intensificēšanās ezeros
Gaigala <i>Bucephala clangula</i>		1300 - 15000 ligzdojoši pāri	0 - 3 pāri	Nav identificējamām	Rekreācijas intensificēšanās ezeros
Grieze <i>Crex crex</i>	ĪAS 1, ES 1	30874 - 111521 tēviņi	0 - 1 tēviņi	Piemērotā biotopa aizaugšana	Piemērotā biotopa izzušana ezera ūdenslīmeņa izmaiņu rezultātā
Krauklis <i>Corvus corax</i>		16770 - 48396 ligzdojoši pāri	2 - 4 pāri	Nav identificējamām	Nav identificējamām
Krīklis <i>Anas crecca</i>		2000 - 3400 ligzdojoši pāri	0 - 1 pāri	Nav identificējamām	Rekreācijas intensificēšanās teritorijā un ezeros
Lielā gaura <i>Mergus merganser</i>	ĪAS 1	500 - 1200 ligzdojoši pāri	0 - 3 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes un rekreācijas intensificēšanās

Mazais mušķērājs <i>Ficedula parva</i>	ĪAS 1, ES 1	49972 - 105507 ligzdojoši pāri	3 - 5 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Mazais svilpis <i>Carpodacus erythrinus</i>		110844 - 176193 ligzdojoši pāri	0 - 1 pāri	Piemērotā biotopa aizaugšana	Papildus esošajām nav identificējamās
Melnā dzilna <i>Dryocopus martius</i>	ĪAS 1, ES 1	6000 - 10000 ligzdojoši pāri	1 - 2 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Mērkaziņa <i>Gallinago gallinago</i>		70043 - 101587 ligzdojoši pāri	1 - 2 pāri	Piemērotā biotopa aizaugšana	Piemērotā biotopa izzušana ezera ūdenslīmeņa izmaiņu rezultātā
Mežirbe <i>Tetrastes bonasia</i>	ĪAS 2, ES 1	4858 - 24069 ligzdojoši pāri	2 - 3 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās, rekreācija	Mežizstrādes un rekreācijas intensificēšanās
Pelēkā dzilna <i>Picus canus</i>	ĪAS 1, ES 1	3000 - 5000 ligzdojoši pāri	1 - 1 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Pelēkā zīlīte <i>Poecile montanus</i>		104025 - 207619 ligzdojoši pāri	1 - 3 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Purva zīlīte <i>Poecile palustris</i>		48132 - 160550 ligzdojoši pāri	3 - 5 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Sevi ķauķis <i>Locustella luscinioides</i>	ĪAS 1	500 - 2000 ligzdojoši pāri	1 - 1 pāri	Nav identificējamās	Piemērotā biotopa izzušana ezera ūdenslīmeņa izmaiņu rezultātā
Urālpūce <i>Strix uralensis</i>	ĪAS 1, ES 1	1825 - 5381 ligzdojoši pāri	1 - 3 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās, rekreācija	Mežizstrādes un rekreācijas intensificēšanās
Vakarlēpis <i>Caprimulgus europaeus</i>	ĪAS 1, ES 1	16500 - 31000 tēviņi	0 - 1 tēviņi	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Vistu vanags <i>Accipiter gentilis</i>	MIK	428 - 13727 ligzdojoši pāri	1 - 1 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās	Mežizstrādes un rekreācijas intensificēšanās

				platībās, rekreācija	
Zaļā dzilna <i>Picus viridis</i>	ĪAS 1, MIK	1 - 4 ligzdojoši pāri	1 - 1 pāri	Mežizstrāde teritorijai piegulošajās platībās	Mežizstrādes intensificēšanās
Ziemeļu gulbis <i>Cygnus cygnus</i>	ĪAS 1, ES 1, MIK	430 - 600 ligzdojoši pāri	0 - 1 pāri	Rekreācija	Piemērotā biotopa izžušana ezera ūdenslīmeņa izmaiņu rezultātā

Saīsinājumi:

ES – Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (30.11.2009) par savvaļas putnu aizsardzību. 1. pielikums – Sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi # 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"). Cipari 1 un 2 apzīmē 1. vai 2. pielikumu.

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2012. gada 18. decembra MK noteikumiem Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”

Tā kā lieguma teritorija ir neliela, turklāt ļoti izstieptas formas, individuālajā sugu analizē atsevišķos gadījumos ņemti vērā arī teritorijas tiešā tuvumā, ārpus tās ģeogrāfiskajām robežām zināmie attiecīgo sugu novērojumi.

Apodziņš *Glaucidium passerinum*

Viens īpatnis atsaucās uz provocēšanu 23. marta vakarā teritorijas Z daļā, savukārt trīs īpatņi konstatēti 25. marta rītā, viens no tiem – netālu no 23. marta novērojuma vietas. Visi novērojumi koncentrēti teritorijas Z daļā. Ņemot vērā to, ka mežu biotopi faktiski visā lieguma teritorijas platībā, bet it īpaši uz Z no ezeriem, ir sugai īpaši piemēroti, autors vērtē, ka teritorijā ligzdo 2 – 3 pāri apodziņu. Jāuzsver gan, ka lieguma teritorija, ietverot ezerus, pēc platības (246 ha) gandrīz precīzi atbilst vidējai vienas apodziņa ligzdošanas teritorijas platībai (240 ha (Avotiņš jun. 2019)). Lieguma teritorija organiski iekļaujas apkārtējā meža masīvā, un apodziņa klātbūtne teritorijā vērtējama tikai kontekstā ar apkārtējo masīvu. Tiesa, mežaudzes ārpus lieguma caurmērā ir ievērojami jaunākas, un līdz ar to sugai mazāk piemērotas, nekā mežaudzes teritorijā. Visa minētā rezultātā autors vērtē, ka lieguma teritorijā atrodas konstatēto īpatņu ligzdošanas teritoriju kodoli, un pieguļošā masīva daļa ārpus teritorijas uzskatāma vairāk par barošanās teritoriju.

Lai arī teritorija nav nodibināta primāri putnu aizsardzībai, autora vērtējumā liegumā sastopami ļoti augstvērtīgi apodziņa ligzdošanas biotopi, un sugas aizsardzībai teritorijā piešķirama augstākā prioritāte. Apodziņa Sugas Aizsardzības plānā (Avotiņš jun. 2019) visā lieguma teritorijā rekomendēta sugas inventarizācija, un lieguma centrālā daļa norādīta kā sugas aizsardzībai prioritāra. Vēl Plānā norādīts, ka “vismaz daļa no sugas aizsardzībai prioritārajām vietām nav iekļauta mikroliegumos vai regulējamā vai stingrā režīma zonās”, kas atbilst patiesībai, jo visā teritorijā ir spēkā dabas lieguma režīms, kas neaizliedz mežizstrādi pilnībā.

Kā norādīts Plānā, galvenie draudi sugai saistīti ar mežizstrādi. Tā fragmentē meža masīvu, padara to jaunāku un rada trokšņa piesārņojumu. Attiecīgi kā galvenie sugas aizsardzības pasākumi teritorijā tiek rekomendēti pilnīgs mežizstrādes aizliegums (vai, citādi formulējot, neiejaukšanās mežaudzes dabiskajos attīstības procesos), mākslīgo ligzdvieta izvietošana, savukārt lieguma teritorijai piegulošajās platībās tiek rekomendēts ievērot mežizstrādes miera periodu apodziņa ligzdošanas sezonas un mazuļu audzināšanas laikā no 1. marta līdz 31. augustam. Prasība par pilnīgu mežizstrādes aizliegumu iekļaujama teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos.

Ņemot vērā teritorijas ģeogrāfiju, potenciāls rekreatīvā spiediena palielinājums uz teritoriju nav uzskatāms par būtisku apdraudējumu, jo sugai piemērotākie biotopi ir apmeklētājiem grūti pieejami. Subjektīvi arī šķiet, ka iespējamais apmeklētāju plūsmas pieaugums ir paredzams salīdzinoši neliels.

Baltmugurdzenis *Dendrocopos leucotos*

Lieguma teritorijā suga novērota vairākās vietās ar izteikti piemērotiem biotopiem. Divi novērojumi fiksēti pašā teritorijas Z galā – bērzu audzē osa Z nogāzē, un dumbrajā otrpus osam, pie D nogāzes. Abi novērojumi, visticamāk pieder vienai ligzdošanas teritorijai, taču ņemot vērā biotopu kvalitāti, nevar izslēgt divu cieši blakus esošu ligzdošanas teritoriju pastāvēšanu, kuras atdala oss. Trīs novērojumi fiksēti Šešku ezera Z gala rajonā – viens pie paša ezera, vēl divi - tālāk uz Z, Patmalīšu upes uzpludinājuma rajonā. Šeit līdzīgi – ņemot vērā biotopu kvalitāti, iespējams, ka šajā rajonā pastāv pat divas ligzdošanas teritorijas. Trešais reģions ir Šešku ezera R gals, atpūtas vietas apkārtnē, kur 2021. gadā suga novērota vienreiz ar izteiktu ligzdošanas uzvedību, taču netālu no šīs vietas, ārpus lieguma teritorijas pāris novērots jau 2016. gada ligzdošanas sezonā. Jāuzsver, ka teritorijas robežu konfigurācijas dēļ visticamāk neviena no konstatētajām ligzdošanas teritorijām neatrodas teritorijas iekšienē pilnībā, bet, visticamāk, lieguma teritorijā atrodas lielāka vai mazāka daļa katras ligzdošanas teritorijas. Novērojumu grupas lieguma teritorijas Z daļā un Šešku ezera Z galā atrodas sugas aizsardzībai prioritārajās vietās. Saskaņā ar MK Noteikumiem # 940 “Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”, baltmugurdzeņa ligzdošanas vietās veidojami mikroliegumi.

Kopumā autors vērtē, ka lieguma teritorijā atrodas 3 – 5 baltmugurdzeņu pāru nozīmīgas ligzdošanas teritoriju daļas. Pēc platības tik nelielai teritorijai tas vērtējams kā ievērojams blīvums, un arī baltmugurdzeņa aizsardzībai teritorijā piešķirama augstākā prioritāte.

Līdzīgi kā apodziņam, galvenie draudi baltmugurdzenim arī saistīti ar mežizstrādi. Arī šīs sugas Sugas Aizsardzības plānā (Bergmanis u.c. 2020) norādīts “optimāli būtu pilnīgi aizliegt mežizstrādi mežaudzēs šajās teritorijās un nodrošināt sugai piemērotas kokaugu veģetācijas nepārtrauktību”. Tā kā dabas lieguma režīms mežizstrādi lielā mērā ierobežo, baltmugurdzeņa gadījumā, saskaņā ar Sugas Aizsardzības Plānu, rekomendējama viena neliela korekcija normatīvajos aktos, kas, realizēta vai nu valsts līmenī, vai lokāli, ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu palīdzību, nodrošinātu minimālās baltmugurdzeņa aizsardzības prasības teritorijā attiecībā uz mežizstrādi. Rekomendējams

mainīt 2010. gada 16. marta noteikumos Nr.264 "Īpaši aizsargājamo daba teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" iekļautos punktus 18.1, 27.1 un 33.1, mainot mežsaimnieciskās darbības aizlieguma perioda sākuma datumu uz 1. martu 15. marta vietā. Ja tas nav iespējams, šī prasība jāiekļauj teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos.

Konsultējoties ar citiem ekspertiem, izvērtējama iespēja veikt egles retināšanu mitrajās un slapjajās audzēs teritorijā, kur tas nepieciešams, lai uzturētu baltmugurdzenim piemēroto biotopu kvalitāti. Tiesa, egles retināšana negatīvi ietekmē biotopu piemērotību apodziņam, tāpēc vispirms būtu detalizēti jāizvērtē esošā situācija – vai teritorijā vērojama egles īpatsvara pieaugšana audžu 1. un 2. stāvā, vai arī esošajā sukcesijas stadijā egles daudzums audzēs laika gaitā būtiski nemainās. Ja tas pieaug, veicama egles retināšana, sākot ar audzēm, kur egles īpatsvars ir vismazākais.

Baltmugurdzenis ir pret cilvēku klātbūtni biotopā, t.sk. rekreāciju salīdzinoši toleranta suga (autora perosnīgā pieredze), tāpēc rekreācijas potenciāls pieaugums, ņemot vērā teritorijas ģeogrāfiju, nav uzskatāms par būtisku sugas apdraudējumu.

Bikšainais apogs *Aegolius funereus*

Viens īpatnis marta beigās izprovocēts ar balss ierakstu teritorijas Z daļā no osa kores, putns atsaucās no kalna A nogāzes. Citās uzskaitēs atkārtoti provocēts, taču vairs nav novērots. Autora vērtējumā novērots migrējošs putns. Šādi gadījumi arī autora personīgajā pieredzē bijuši vairākkārt. Biotopi teritorijā sugai ir ļoti piemēroti, lai arī pilnvērtīgas ligzdošanas teritorijas uzturēšanai to absolūtās platības ir salīdzinoši nelielas. Teritorijas centrālajā daļā ir viena bikšainā apoga aizsardzībai prioritāri nozīmīga "vieta". Kopumā autors sugas statusu teritorijā vērtē kā neskaidru, un līdz papildu pierādījumu par ligzdošanu teritorijā iegūšanai bikšainā apoga aizsardzība teritorijā nav vērtējama kā prioritāra. Šo apsvērumu pastiprina arī apstākļi, ka teritorijā konstatētas vairākas citas īpaši aizsargājamas putnu sugas ar līdzīgām aizsardzības interesēm, un aizsargājot tās, tiks aizsargātas arī bikšainā apoga intereses teritorijā, ja suga teritorijā tomēr ligzdo.

Cekuldūkuris *Podiceps cristatus*

12. jūnijā, apsekojot Pintu ezeru ar laivu, tika atrastas piecas cekuldūkuru ligzdas, no kurām divās bija olas, ezerā novērots arī viens pāris ar izvestiem mazuļiem. Kopā apsekojuma laikā ezera akvatorijā uzskaitīti 14 ad, kas ļauj pieņemt, ka ezerā ligzdo 7 pāri cekuldūkuru.

Diemžēl līdzīgu uzskaiti neizdevās veikt Šešku ezerā. Domājams, ka tur ligzdojošo cekuldūkuru blīvums ir līdzīgs.

Mazais mušķērājs *Ficedula parva*

2. jūnija rītā lieguma centrālajā daļā uzskaitīti trīs dziedoši īpatņi, viens īpatnis 13. jūnijā dziedāja netālu no vienas no 2. jūnija novērojumu vietām. 2. jūnija uzskaitē lieguma centrālā daļa izstaigāta salīdzinoši detalizēti, kas ļauj pieņemt, ka apmeklēta lielākā daļa sugai šķietami piemēroto biotopu. Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, jāsecina, ka suga izteikti

saistīta ar osu. Visi četri sugas novērojumi koncentrēti osa tuvumā, kamēr līdzenajā, un izteikti reljefajā zonā gar teritorijas A malu suga nav novērota.

Autora vērtējumā, teritorijas esošais aizsardzības režīms nodrošina sugas aizsardzību teritorijā. Jāuzsver gan prasība neiejaukties mežaudzes dabiskajos attīstības procesos. Suga valstī ir bieži sastopama, un ekoloģiski salīdzinoši plastiska, tāpēc teritorijā nav uzskatāma par prioritāri aizsargājamu.

Biotopu kopšanas pasākumi, par kuriem botāniķu grupa diskutēja teritorijas apmeklējuma laikā 30. aprīlī, un arī potenciāls rekreatīvā spiediena pieaugums uz teritoriju, nav vērtējams kā būtisks apdraudējums sugai teritorijā.

Melnā dzilna *Dryocopus martius*

2021. gadā suga teritorijā novērota piecas reizes, vēl divi novērojumi zināmi no iepriekšējiem gadiem. 25. martā ar četru stundu intervālu, domājams viens un tas pats īpatnis novērots pie pilskalna pašā teritorijas Z galā, divreiz suga novērota osa apkārtnē teritorijas centrālajā daļā, savukārt 12. jūnijā viens īpatnis pārlidoja Pintu ezeru no R pašā tā D galā. Autora vērtējumā visi novērojumi var piederēt vienai ligzdošanas teritorijai, taču nav izslēgts, ka lieguma teritorijā daļēji atrodas divu pāru ligzdošanas teritorijas.

Mežaudzes lieguma teritorijā vērtējamas kā sugai īpaši piemērotas. Sugai raksturīgas plašas ligzdošanas teritorijas, un tā ir salīdzinoši toleranta pret traucējumu, t.sk. mežsaimniecības radīto (Bergmanis u.c. 2020). Saskaņā ar Sugas Aizsardzības Plānu, Īpaši Aizsargājamās dabas teritorijas nav efektīva sugas aizsardzības forma, tāpēc šeit suga netiek ieteikta kā teritorijā prioritāri aizsargājama. Tomēr ir jāatzīmē citām, teritorijā prioritāri aizsargājamām sugām ieteikto aizsardzības pasākumu pozitīvā ietekme uz melno dzilnu. Līdzīgi kā baltmugurdzenim, arī melnās dzilnas Sugas Aizsardzības Plānā rekomendēta viena neliela korekcija normatīvajos aktos. Rekomendējams mainīt 2010. gada 16. marta noteikumos Nr.264 "Īpaši aizsargājamo daba teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" iekļautos punktus 18.1, 27.1 un 33.1, mainot mežsaimnieciskās darbības aizlieguma perioda sākuma datumu uz 1. martu 15. marta vietā. Ja tas nav iespējams, šī prasība jāiekļauj teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos. Optimāla būtu arī globāla neiejaukšanās mežaudzes dabiskajos attīstības procesos, īpaši uzsvērot nepieciešamību saglabāt kritālas un stubeņus.

Savukārt līdzīgi kā apodziņam, arī melnās dzilnas optimālas aizsardzības nodrošināšanai lieguma teritorijai piegulošajās platībās tiek rekomendēts ievērot mežizstrādes miera periodu melnās dzilnas ligzdošanas sezonas un mazuļu audzināšanas laikā no 1. marta līdz 31. augustam.

Melnais stārķis *Ciconia nigra*

2017. gada 10. maijā Plisunkas upē pie iztekas no Pintu ezera Elīna Tripāne novēroja melno stārķi. Visticamāk putns upē barojās. Vairāk suga liegumā un apkārtnē nav novērota. Suga mēdz barības meklējumos doties pat vairāku desmitu kilometru attālumā no ligzdas (goris.lv). Nav pazīmju, kas liecinātu par melnā stārķa ligzdošanu lieguma teritorijā, lai arī

lieguma teritorija, it īpaši, ņemot vērā tās zemo traucējuma līmeni un lielo mežaudžu vidējo vecumu, vērtējama kā īpaši piemērota sugas ligzdošanai.

Šobrīd suga nav vērtējama kā liegumā prioritāri aizsargājama. Ja tomēr melnais stārķis liegumā ligzdo, lai arī šāda iespēja ir ļoti apšaubāma, citām sugām ieteiktie pilnīgs mežizstrādes aizliegums un mežizstrādes miera periods pavasarī piegulošajās platībās melno stārķi ietekmēs viennozīmīgi pozitīvi, turklāt, tas var arī veicināt ligzdošanas uzsākšanu liegumā nākotnē situācijā, kad apkārtnē ligzdošanai piemērotu mežaudžu īpatsvars intensīvās mežizstrādes dēļ arvien turpinās samazināties.

No otras puses, ņemot vērā jau minēto faktu, ka melnais stārķis barības meklējumos mēdz doties ļoti tālu, nevar izslēgt iespēju, ka novērotais putns faktiski ligzdo kādā no kaimiņvalstīm.

Mežirbe *Tetrastes bonasia*

Teritorijā zināmi divi novērojumi – 25. martā teritorijas Z daļā un 30. aprīlī teritorijas centrālajā daļā. Starp abiem novērojumiem ir vairāk nekā kilometru liels attālums, kas ļauj pieņemt, ka tie attiecas uz divu dažādu pāru ligzdošanas teritorijām. Mežaudzes lieguma teritorijā, saskaņā ar Sugas Aizsardzības plānā (Strazds, Ķerus 2017) aprakstītajām sugas prasībām, vērtējamas kā sugai īpaši piemērotas. Kā norādīts Sugas Aizsardzības Plānā, mežirbe ir izteikts nometnieks ar ap 40 ha lielu gada kopējo teritoriju, lielākoties putni nepārvietojas tālāk par 500 m savas teritorijas ietvaros.

Tieši nelielās uzturēšanās teritorijas dēļ var uzskatīt, ka abu pāru teritorijas pilnībā ietilpst lieguma teritorijā, līdz ar to, suga uzskatāma par teritorijā prioritāri aizsargājamu. Sugas Aizsardzības Plānā norādīts, ka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādē rekomendējams ieteikt pilnīgu mežizstrādes aizliegumu, ar to saprotot arī kritalu un stubeņu saglabāšanu. Šajā gadījumā tas atbilst arī citu sugu aizsardzības interesēm, tāpēc šāds aizliegums teritorijā ir rekomendējams, un tas iekļaujams teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos.

Uzsvērts arī, ka traucējums ligzdošanas laikā pavasarī ir kritisks sugu apdraudošs faktors, tāpēc atkārtoti jāuzsver nepieciešamība ievērot mežizstrādes miera periodu mežirbes ligzdošanas sezonas un mazuļu audzināšanas laikā no 1. marta līdz 31. augustam teritorijai piegulošajās platībās.

Mežirbei ir svarīga iespējami blīva paauga un pamežs mežaudzē līdz aptveni 7 metru augstumam, tāpat svarīgi dabiskie struktūras elementi, t.sk. kritalas. Šajā kontekstā būtu nepieciešama detalizēta diskusija biotopu kopšanas pasākumu precizēšanai liegumā, kas tika aizsākta dabā 30. aprīlī. Konceptuāli – osa kores tuvumā kopšanas pasākumus, vismaz indikatīvi, var veikt bez ierobežojumiem, taču nogāzēs tie būtu jāsaskaņo tā, lai būtiski nepasliktinātu mežirbes biotopa kvalitāti. Jebkuri darbi dabā veicami ārpus laika perioda no 1. marta līdz 31. augustam.

Mežirbe ir vienīgā no liegumā sastopamajām ligzdojošajām putnu sugām, kas iekļauta MK Noteikumu Nr. 396 2. pielikumā – tā ir medījama. Ņemot vērāniecīgo lieguma mežirbju populāciju, un apsvērumu, ka vienu veiksmīgu mežirbju medību rezultātā pat uz vairākiem

gadiem tā var tikt pilnībā iznīcināta, autors uzskata, ka teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos iekļaujams pilnīgs mežirbju medību aizliegums.

Sugas Aizsardzības plāns izvērsti runā arī par mežirbi kā uz zemes ligzdojošu putnu ietekmējošo plēsēju izteikti negatīvo ietekmi uz sugu. Turpat gan arī norādīts uz dažādiem apstākļiem, kāpēc nav iespējams nodrošināt efektīvu šo plēsēju skaita kontroli. Lieguma teritorija ir tik neliela, ka jebkurš plēsēju skaita ierobežošanas risinājums būtu neefektīvs, jo plēsēju populācija teritorijā nav atdalīta no populācijas ārpus teritorijas. Reģionāla un globāla mēroga risinājumi, pirmkārt, kā jau Plānā norādīts, būtu finansiāli neefektīvi, bet otrkārt, jāņem vērā valsts robežas tuvums, un jebkuri pat valsts mēroga plēsēju skaita ierobežošanas pasākumi, visticamāk, tik tuvu valsts robežai būtu neefektīvi, jo līdzīgi kā lokālā mērogā, plēsēju populācijas nav atdalītas arī valstu līmenī, un palielinoties vides ietilpībai, trūkstošie īpatņi visai drīz tiktu "kompensēti" no kaimiņvalstu populācijām. Plānā norādīts, ka lielie plēsēji – vilki *Canis lupus* un lūši *Lynx lynx* – saskaņā ar pētījumu Somijā, efektīvi ierobežo mežirbi apdraudošo vidējo plēsēju skaitu. No šī viedokļa lieguma teritorija, domājams, ir pat labākā stāvoklī salīdzinot ar stāvokli valstī vidēji, jo saskaņā ar masu medijos atrodamo informāciju, piemēram, Krievijas Federācijā ir pieejama finansiāla kompensācija par vilka nomedīšanu, kamēr Latvijā vilku medības ir stipri ierobežotas. Līdz ar to, kā uzskata pierobežas iedzīvotāji, Krievijas vilki nereti medī Latvijā, kas konkrētajā situācijā nozīmē lielāku apdraudējumu mežirbi ietekmējošiem vidējiem plēsējiem.

Rekreatīvā spiediena iespējamais palielinājums vērtējams piesardzīgi. Autora vērtējumā spiediens esošajā līmenī būtiskus draudus sugai liegumā nerada, tomēr būtiska rekreatīvā spiediena palielināšanās var apdraudēt sugas klātbūtni teritorijā. Līdzīgi, optimālā situācijā būtu diferencējams arī apmeklētāju plūsmas novietojums. Kontekstā ar mežirbes aizsardzību apmeklētāju plūsma pa osa kori var netikt ierobežota, tomēr citur – gar A nogāzi un izteikti reljefajā centrālajā daļā – apmeklētāju plūsma būtu jāierobežo ārpus mežirbes ligzdošanas perioda no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam.

Pelēkā dzilna *Picus canus*

25. martā suga teritorijā novērota divas reizes – no rīta teritorijas pašā Z galā pie pilskalna, bet pēc trim stundām – teritorijas centrālajā daļā, pie Šešku ezera Z gala. Autors uzskata, ka novērots viens un tas pats putns. Citos datumos suga teritorijā nav novērota. Visticamāk, lieguma teritorijas Z un centrālā daļa veido salīdzinoši nelielu daļu attiecīgā pāra ligzdošanas teritorijas.

Biotopi lieguma teritorijā vērtējami kā sugai īpaši piemēroti, tomēr sugai raksturīgas lielas ligzdošanas teritorijas (Bergmanis u.c. 2020), un autora vērtējumā sugai piemērota ir arī visa lieguma teritorijas apkārtnē tālu ārpus lieguma teritorijas. Suga ir ekoloģiski visai plastiska, un, saskaņā ar Sugas Aizsardzības plānu, Īpaši Aizsargājamās dabas teritorijas nav efektīva sugas aizsardzības forma. Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, suga liegumā nav uzskatāma par prioritāri aizsargājamu. Īpaši, sugai adresēti aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumi netiek rekomendēti. Autors uzskata, ka sugas aizsardzības minimālās prasības nodrošinās citām sugām ieteiktie pilnīgs mežizstrādes aizliegums un mežizstrādes miera periods piegulošajās platībās.

Urālpūce *Strix uralensis*

23. marta vakarā suga novērota trīs reizes teritorijas Z un centrālajā daļā, divās no tām īpatņi reaģēja uz balss ieraksta atskaņošanu. Ierakstu atskaņošana veikta no osa kores, ticami, ka uzskaitē konstatēti visi lieguma teritorijā klātesošie putni. Starp novērojumu vietām ir attiecīgi 1050 un 760 metru attālums. Citos datumos suga nav konstatēta. Vairākas reizes teritorija apmeklēta sugas mazuļu laikā, kad tos salīdzinoši viegli konstatēt pēc balsīm, tajā skaitā diennakts tumšajā daļā, tomēr mazuļi netika novēroti.

Lieguma teritorija vērtējama kā sugai īpaši piemērota. Saskaņā ar Sugas Aizsardzības Plānu (Avotiņš jun. 2019), gandrīz visa lieguma teritorija ir sugas aizsardzībai prioritāra vieta, faktiski visā lieguma teritorijā arī izvietojamas mākslīgās ligzdvietas. Vēl Plānā norādīts, ka “vismaz daļa no sugas aizsardzībai prioritārajām vietām nav iekļauta mikroliegumos vai regulējamā vai stingrā režīma zonās”, kas atbilst patiesībai, jo visā teritorijā ir spēkā dabas lieguma režīms, kas neaizliedz mežistrādi pilnībā.

Sugas Aizsardzības plānā norādīts, ka labvēlīgos apstākļos urālpūces var ligzdot pat tikai 450 metru attālumā cita no citas. No otras puses, visoptimālākais laiks sugas blīvuma noskaidrošanai teritorijā būtu aprīļa beigas/maiņa sākums. 29. aprīļa uzskaitē neviena urālpūce netika konstatēta. Šis fakts pats par sevi neizslēdz urālpūces klātbūtni teritorijā, tomēr samazina potenciāli augsto vērtējumu, ja tiktu ņemta vērā tikai marta uzskaitē. Kopumā, ņemot vērā novērojumu un piemēroto biotopu izvietojumu, autors vērtē, ka lieguma teritorijā atrodas viena līdz trīs urālpūču pāru ligzdošanas teritoriju nozīmīgas daļas, ļoti iespējams, pat to kodoli ar ligzdām. Fakts, ka autoram neizdevās novērot mazuļus, šo iespēju neizslēdz.

Visa minētā rezultātā urālpūcei, līdzīgi kā apodziņam, liegumā piešķirama visaugstākā aizsardzības prioritāte, un rekomendējami visi ieteiktie sugas aizsardzības pasākumi. Kā svarīgākais jāmin pilnīgs mežistrādes aizliegums visā lieguma teritorijā (vai, citādi formulējot, neiejaukšanās mežaudzes dabiskajos attīstības procesos), šo prasību iekļaujot teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos. Savukārt lieguma teritorijai piegulošajās platībās tiek rekomendēts ievērot mežistrādes miera periodu urālpūces ligzdošanas sezonas un mazuļu audzināšanas laikā no 1. februāra līdz 31. augustam. Rekomendējama arī mākslīgo ligzdvieta izvietošana. Tā kā suga ir visai plastiska attiecībā uz apdzīvotajiem biotopiem, biotopu kopšanas pasākumi lieguma teritorijā sugai netiek rekomendēti.

Rekreatīvā spiediena iespējamais palielinājums vērtējams piesardzīgi. Autors vērtējumā spiediens esošajā līmenī būtiskus draudus sugai liegumā nerada, tomēr būtiska rekreatīvā spiediena palielināšanās var apdraudēt sugas klātbūtni teritorijā. Līdzīgi, optimālā situācijā būtu diferencējams arī apmeklētāju plūsmas novietojums. Kontekstā ar urālpūces aizsardzību apmeklētāju plūsma pa osa kori var netikt ierobežota, tomēr citur – gar A nogāzi un izteikti reljefajā centrālajā daļā – apmeklētāju plūsma būtu jāierobežo ārpus urālpūces ligzdošanas perioda no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam.

Vistu vanags *Accipiter gentilis*

24. marta rītā lieguma centrālajā daļā, Patmalīšu upes labā krasta nogāzē, sekojot putnu balsīm, atrasta apdzīvota vistu vanaga ligzda. 2. jūnija rītā, tai ejot garām, no ligzdas iztraucēts vecais putns, tā pierādot ligzdas apdzīvotību. Vēlāk ligzda vairs nav apmeklēta, ligzdošanas sekmes nav zināmas. Par ligzdas atrašanas faktu 7. aprīlī informēts Valsts Meža dienests ar lūgumu apturēt potenciāli plānotu mežizstrādi ligzdas apkārtnē vismaz līdz Dabas Aizsardzības Plāna izstrādes pabeigšanai.

Lieguma teritorija ir ļoti piemērota sugas ligzdošanai. Ezeru ar tajos esošajiem ūdensputniem tuvums, domājams, ir viens no būtiskiem sugas klātbūtni veicinošiem faktoriem. Tiesa, vistu vanags ir no ligzdošanas vietu izvēles viedokļa visai neparasta suga, un zināms kā ligzdotājs gan šādos, faktiski netraucētos mežu masīvos, gan arī lielu pilsētu parkos. Tai pat laikā, valstī ir novērota statistiski būtiska sugas skaita samazināšanās pēdējo gadu laikā (Auniņš 2019). Šo apsvērumu kopuma dēļ sugas aizsardzībai liegumā piešķirama augstākā prioritāte.

Vistu vanags nav iekļauts ne Latvijas, ne Eiropas Īpaši Aizsargājamo putnu sugu sarakstā, tomēr saskaņā ar MK Noteikumiem # 940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu", tā ligzdošanas vietās veidojami mikroliegumi.

Ligzda atrodas privātā meža nogabalā, un to arī ieskauj privātie meži. Ligzda atrodas 200 metru attālumā no lieguma robežas, robežai ārpus teritorijas piekļaujas salīdzinoši plašs nesens izcirtums.

Nemot vērā liegumā konstatēto Īpaši Aizsargājamo putnu sugu kompleksu, no kurām daļai kā optimāls aizsardzības pasākums Īpaši Aizsargājamās dabas teritorijās ieteikts pilnīgs mežizstrādes aizliegums, un arī to, ka daļai sugu ieteikts arī ievērot mežizstrādes miera periodu piegulošajās platībās, autors izšķiras neierosināt mikrolieguma veidošanu konstatētās vistu vanaga ligzdas aizsardzībai. Autors paredz nopietnu pretestību mikrolieguma veidošanai privātā mežā Īpaši Aizsargājamā dabas teritorijā, tāpēc tā vietā vēlreiz tiek uzsvērtā pilnīga mežizstrādes aizlieguma ieviešanas nepieciešamība visā lieguma teritorijā ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu palīdzību, kā arī nepieciešamība noteikt mežizstrādes miera periodu lieguma teritorijai piegulošajās platībās vistu vanaga ligzdošanas sezonas un mazuļu audzināšanas laikā no 1. marta līdz 31. augustam.

Rekreatīvā spiediena iespējamais palielinājums teritorijā vērtējams piesardzīgi. Autora vērtējumā spiediens esošajā līmenī būtiskus draudus sugas ligzdošanai nerada, tomēr būtiska rekreatīvā spiediena palielināšanās ligzdošanu var apdraudēt. Līdzīgi, optimālā situācijā būtu diferencējams arī apmeklētāju plūsmas novietojums. Ligzda atrodas visai tālu no takas pa osa kori, tāpēc apmeklētāju plūsma šeit var netikt ierobežota, tomēr citur – gar A nogāzi un it īpaši - izteikti reljefajā centrālajā daļā – apmeklētāju plūsma būtu jāierobežo ārpus vistu vanaga ligzdošanas perioda no 1. marta līdz 31. augustam.

Zaļā dzilna *Picus viridis*

24. marta rītā stāvlaukumā pie Šešku ezera R gala novērots zaļo dzilnu pāris ar izteiktu ligzdošanas uzvedību. Putni vokalizēja paši, lai pilnībā pārliecinātos par sugu, autors veica arī balss ieraksta atskaņošanu, uz ko putni reaģēja agresīvi, tuvojoties novērotājam, kā rezultātā suga tika noteikta nekļūdīgi. Putni sākotnēji vokalizēja Pintu kapu / ZR virzienā no stāvlaukuma. 2016. gada marta beigās suga divreiz novērota pie netālajiem Meikšānu kapiem (G. Grandāns, pers. ziņ.), kas ļauj domāt, ka šī ir pastāvīga sugas atradne. Pēc novērojuma vēlākos datumos suga 2021. gadā vairs nav meklēta.

Pēdējos gados vērojams sugas novērojumu skaita pieaugums Austrumlatvijas reģionā (dabasdati.lv), kas var būt vienlīdz saistīts gan ar novērotāju aktivitātes pieaugumu, gan ar faktisku sugas ekspansiju. Novērojuma vietas apkārtnē vērtējama kā sugai raksturīgs biotops - mežaudzēs daudz lapu koku, tuvumā ir arī kapi un bijusi mājvieta, mežaudzes mijas ar atklātām platībām – šī apstākļu kombinācija kopā veido sugai ļoti piemērotu ainavu.

Sugai nav sastādīts Sugas Aizsardzības plāns. Saskaņā ar MK Noteikumiem # 940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu", zaļās dzilnas ligzdošanas vietās veidojami mikroliegumi.

Suga joprojām valstī uzskatāma par reti sastopamu. Zaļā dzilna ir nometnieks, un piemērotajās vietās var būt sastopama ilgstoši (dabasdati.lv). Šo apsvērumu dēļ zaļā dzilna liegumā uzskatāma par prioritāri aizsargājamu. Tiek rekomendēts pilnīgs mežistrādes aizliegums visā lieguma teritorijā (vai, citādi formulējot, neiejaukšanās mežaudzes dabiskajos attīstības procesos), šo prasību iekļaujot teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos. Savukārt lieguma teritorijai piegulošajās platībās tiek rekomendēts ievērot mežizstrādes miera periodu zaļās dzilnas ligzdošanas sezonas un mazuļu audzināšanas laikā no 1. februāra līdz 31. augustam.

Ziemeļu gulbis *Cygnus cygnus*

2015. gada pavasarī slīkšņainajā rajonā Šešku ezera Z galā Elīna Tripāne divas reizes novēroja ziemeļu gulbi, vienā no reizēm putns izrādījis agresivitāti, kas norāda uz iespējamu ligzdošanu. Vairāk, tajā skaitā 2021. gadā, suga šeit nav novērota. Novērojumu rajons vērtējams kā sugas ligzdošanai īpaši piemērots, un sugas slēptā dzīvesveida dēļ ligzdošanu nevar izslēgt arī 2021. gadā, it īpaši ņemot vērā to, ka neizdevās apsekot ezeru no laivas.

Sugas izplatība Latvijā turpina pieaugt, suga ir ekoloģiski visai plastiska, un toleranta pret traucējumu, tāpēc īpaši pasākumi sugas aizsardzībai teritorijā netiek ieteikti. Citām sugām ieteiktā apmeklētāju sezonālā lieguma zona ietver arī nelielu daļu Šešku ezera Z gala slīkšņu rajona, kur sastopami ziemeļu gulbja ligzdošanai piemēroti biotopi. Ja suga ezerā tomēr ligzdo, ticams, ka tas notiek šajā rajonā.

Pārējās sugas

Baltais gārnis *Ardea alba* vairākkārt novērots barojamies ezeros, taču nekas neliecina par ligzdošanu. Viens brūno čakstu *Lanius collurio* pāris novērots lieguma Z daļā, mežā Patmalīšu

upes palienē netālu no pilskalna. Šajā rajonā sugu jau 2002. gada projekta EMERALD vietas apsekošanas laikā novēroja R. Cibulskis (projekta EMERALD vietas apsekošanas forma, 3. aug. 2002). Jāuzsver gan, ka konkrētā pāra teritorija acīmredzami ietver arī atklāto ainavu ārpus lieguma teritorijas. Liegumā atrastas 5 dižraibo dzeņu *Dendrocopos major* ligzdas ar mazuļiem, kopējais liegumā ligzdojošo pāru skaits var sasniegt 10 pārus. Iespējama viena līdz divu dzērvju *Grus grus* pāru ligzdošana Šešku ezera slīkšņās. Ņemot vērā melnās dzilnas klātbūtni liegumā, un novērojumus ezeros, ticama dažu pāru gaigalu *Bucephala clangula* ligzdošana lieguma teritorijā. 30. aprīlī Šešku ezerā novēroti 2 garknābja gauru *Mergus serrator* tēviņi, visticamāk, caurceļotāji. Lieguma teritorijā zināms viens dziedošanas griezes *Crex crex* novērojums, fiksēts naktī no liela attāluma Šešku ezera Z gala slīkšņu rajonā. Zināmi vairāki griežu novērojumi teritorijai piegulošajās platībās, gan Zilupes, gan Plisunkas palienēs. Divas reizes Pintu ezerā novērots pa vienam jūras krauklim *Phalacrocorax carbo*, tomēr nekas neliecina par ligzdošanu. Uz osa starp ezeriem 30. aprīlī atrastas divas apdzīvotas kraukļu *Corvus corax* ligzdas, vēl dažas reizes suga novērota citur liegumā. Tāpat 30. aprīlī Pintu ezera piekrastē novērots krīkļu *Anas crecca* pāris. Ticams, ka caurceļotāji, taču nevar izslēgt arī ligzdošanu. 30. aprīlī Pintu ezerā novērots arī viens lielās gauras *Mergus merganser* īpatnis. Tā kā novērojumu vēlāk sezonā nav, sugas ligzdošanas statuss liegumā vērtējams kā neskaidrs. Biotopi ir ligzdošanai īpaši piemēroti, līdz ar to dažu pāru ligzdošana vērtējama kā iespējama. Divas reizes lieguma ezeros barojamies novēroti atsevišķi lielo ķīru *Chroicocephalus ridibundus* īpatņi. Lai arī Šešku ezers vērtējams kā piemērots nelielas lielo ķīru kolonijas uzturēšanai, nekādas pazīmes par sugas ligzdošanu nav konstatētas. 30. aprīlī Pintu ezerā novēroti arī 3 mazo gauru *Mergellus albellus* pāri. Visticamāk, ka caurceļotāji, taču ņemot vērā īpaši piemērotos lokālos apstākļus, un ik pa brīdim publiskajā telpā izskanošās aizdomas par mazo gauru varbūtēju ligzdošanu Latvijā, šo iespēju nevar pilnībā izslēgt. Viens mazais svilpis *Carpodacus erythrinus* novērots dziedam Šešku ezera Z gala slīkšņās. Turpat novērota arī viena mērkaziņa *Gallinago gallinago*, vēl viena mērkaziņa novērota Patmalīšu upes palienē teritorijas Z daļā. Pelēkā zīlīte *Poecile montanus* novērota vienreiz uz osa starp ezeriem, purva zīlītes *Poecile palustris* novērotas vairākās vietās lieguma teritorijā, attiecīgi, pelēkā zīlīte, visticamāk, lieguma sastopama mazākā skaitā nekā purva zīlīte, tomēr ņemot vērā biotopu kvalitāti, abu sugu ligzdošana ir ticama. Viens Seivi ķauķis *Locustella luscinioides* atkārtoti novērots dziedam niedrājā Šešku ezera Z galā. Pintu ezerā vienreiz novērots barojamies arī upes zīriņš *Sterna hirundo*, tomēr ligzdošanai lieguma teritorijā nav piemērotu biotopu, un nekas par ligzdošanu arī neliecina. Lieguma Z daļā naktī no osa kores virzienā uz A dzirdēts tāls vakarlēpis *Caprimulgus europaeus*. Lai arī liegumā nelielās platībās ir vakarlēpja ligzdošanai piemēroti biotopi, ticamāk, ka konkrētais novērojums saistāms ar izcirtumiem ārpus lieguma teritorijas. Sugai terorētiski pietiek ar jau esošo teritorijas aizsardzības režīmu, citām sugām ieteiktie aizsardzības pasākumi vakarlēpja aizsardzības stāvokli uzlabos.

Teritorijas apsekošanas laikā tika īpaši meklēti mazais *Dryobates minor* un trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus*, ņemot vērā sugām īpaši piemērotos biotopus liegumā, taču nesekmīgi. Konstatētas vismaz divas meža pūču *Strix aluco* ligzdošanas teritorijas – viena abu ezeru Z galu rajonā, otra – lieguma R galā, ar iespējamo teritorijas centru Pintu kapos, kas ir ārpus teritorijas. Teritorijas Natura 2000 Standarta Datu Formā ilgstoši atzīmēta līdz trīs pāru sila

cīruļu *Lullula arborea* iespējama sastopamība liegumā, taču 2021. gadā autors neguva tam apstiprinājumu, un uzskata, ka sila cīrulis liegumā neligzdo. 2001. gada teritorijas dabas aizsardzības plānā minētās informācijas par mazā ērgļa *Clanga pomarina* ligzdošanu liegumā izcelsmi neizdevās noskaidrot, neizdevās restaurēt pat plānā norādītā nogabala tagadējo atrašanās vietu meža ierīcību maiņas dēļ. U. Bermanis epastā norādīja, ka viņa rīcībā nav ziņu par mazā ērgļa ligzdošanu lieguma teritorijā, suga apkārtņē nav arī novērota.

Biotopi liegumā

No ornitoloģiskā viedokļa vissvarīgākā biotopu grupa liegumā ir mežu biotopi. Tiem pievēršama galvenā uzmanība no aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu viedokļa, un tie būtu prioritāri aizsargājami. Seko ūdeņu biotopi – abi ezeri un ar tiem saistītie slīkšņu rajoni, kuru šībrīža stāvoklis no ornitoloģiskā viedokļa vērtējams kā optimāls, taču, tā kā šie biotopi konkrētajā situācijā uztur mazāku skaitu Īpaši Aizsargājamo putnu sugu, kuras turklāt ir mazāk jūtīgas, un valstī plašāk izplatītas, šīs biotopu grupas aizsardzība no ornitoloģiskā viedokļa nav uzskatāma par prioritāru. Nobeigumā seko atsevišķas putnu sugas, kas bioloģiski saistītas ar pļavu biotopiem – mazais svilpis, grieze – un, lai arī liegumā konstatētas, to aizsardzībai nav pievēršama pastiprināta uzmanība tiešiniecīgās liegumā sastopamo biotopu piemērotības attiecīgajām sugām dēļ.

Citas vērtības

Nav konstatētas.

Labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības

Kopumā liegumā ligzdojošo īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzības stāvoklis šobrīd vērtējams kā labs, taču labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai nākotnē rekomendējams ieviest virkni aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu. Jāuzsver, ka putnu sugas ir tieši atkarīgas no to dzīvotņu kvalitātes, un, pazeminoties dzīvotņu kvalitātei, cietīs arī putnu populācijas.

Kā svarīgākais rekomendētais pasākums jānorāda neiejaukšanās dabiskajos mežaudžu attīstības procesos, īpaši svarīga ir arī stumbeņu un kritalu saglabāšana. Ņemot vērā lieguma nelielo platību, būtiska ir arī vismaz mežizstrādes miera perioda nodrošināšana kritiskākajā – putnu ligzdošanas laikā no 1. februāra līdz 31. augustam lieguma teritorijai piegulošajās mežaudzēs, pretējā gadījumā putnu sugu aizsardzība tikai lieguma teritorijas ietvaros vērtējama kā nepilnīga. Ieviešot mežizstrādes miera periodu, tiktu novērsta iespēja, ka liegumā ar pilnīgu mežizstrādes aizliegumu aizsargātā putnu populācija tiek apdraudēta, veicot mežizstrādi putnu ligzdošanas laikā cieši pie lieguma robežas, teritorijā, uz kuru pilnīgs mežizstrādes aizliegums neattiecas. Pašvaldībai veicot nepieciešamās izmaiņas attiecīgajos normatīvajos aktos, nosakāms mežizstrādes miera periods no 1. februāra līdz 31. augustam teritorijā, kas norādīta Plānam pievienotajā ģeotelpiskajā informācijā.

Liegumā sastopamā baltmugurdzeņa aizsardzībai būtu nepieciešams izvērtēt egļu piemistrojumu mitrajās un slapjajās audzēs teritorijā. Izvērtējama iespēja veikt egles retināšanu, kur tas nepieciešams, lai uzturētu baltmugurdzenim piemēroto biotopu kvalitāti.

Vispirms būtu detalizēti jāizvērtē esošā situācija – vai teritorijā vērojama egles īpatsvara pieaugšana audžu 1. un 2. stāvā, vai arī esošajā sukcesijas stadijā egles daudzums audzēs laika gaitā būtiski nemainās. Ja tas pieaug, veicama egles retināšana, sākot ar audzēm, kur egles īpatsvars ir vismazākais.

Lai palielinātu vides ekoloģisko ietilpību dobumperētājiem – apodziņam, lielajai gaurai, gaigalai, meža pūcei, kuriem nereti vienīgais ligzdošanu limitējošais faktors ir ligzdošanai piemērotu dobumu trūkums, rekomendēts lieguma teritorijā izvietot atbilstošas mākslīgās ligzdvietas – būrus.

Lai pasargātu liegumā ligzdojošo mežirbju populāciju, piesardzības nolūkos rekomendējams ieviest pilnīgu mežirbju medību aizliegumu teritorijā.

Ieviešot šos pasākumus, paredzams, ka lieguma putnu fauna vismaz saglabāsies esošajā stāvoklī, bet visticamāk – īpatņu skaits un daudzveidība palielināsies. Pasākumi detalizēti aprakstīti un attēloti dabas lieguma dabas aizsardzības plānā laika periodam no 2022. gada līdz 2034. gadam, kura izstrādes ietvaros šis atzinums ir sagatavots.

Priekšlikumi teritorijas funkcionālā zonējuma izmaiņām, robežu izmaiņām un individuālajiem teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumiem

Autors uzskata, ka teritorijai nepieciešams izstrādāt individuālos teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumus. Tajos, saskaņā ar sugu analīzē norādīto, nosakāms pilnīgs mežizstrādes aizliegums visā lieguma platībā (izņemot saskaņotos biotopu kopšanas pasākumus), kā arī ieviešams apmeklētāju sezonas liegums lieguma teritorijas daļā uz Z no Šešku ezera un uz A no osa kores laika periodā no 1. marta līdz 31. augustam, kā arī nosakāms mežirbju medību aizliegums visā lieguma teritorijā.

Apmeklētāju sezonas lieguma ieviešana nepieciešama, lai garantētu visnomaļākās, līdz šim vismazāk traucētās lieguma daļas arī turpmāku netraucētību. Konstatētā vistu vanaga ligzdošana, kā arī iespējamā urālpūces, apodziņa, mežirbes un citu putnu sugu ligzdošana šajā teritorijas daļā pieprasa veikt visus iespējamus pasākumus, lai nodrošinātu viszemāko iespējamo traucējuma līmeni, un attiecīgi – nodrošinātu optimālus apstākļus minēto sugu ligzdošanai. No administratīvā viedokļa to var uzskatīt par mikroliegumam identiska režīma izveidošanu ap vistu vanaga ligzdu. Tiesa, iespējams, ka apmeklētāju vēlme iekļūt šajā teritorijas daļā ir un arī nākotnē saglabāsies ļoti neliela, un pretnostatot ieguldāmos resursus, t.sk. individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrādi pēc būtības, un sagaidāmo ieguvumu – novērstu atsevišķu apmeklētāju iekļūšanu minētajā teritorijas daļā, sezonas lieguma noteikšanas nepieciešamība ir diskutabla. Šāda lēmuma pieņemšana nav autora kompetencē, taču ar šo rekomendāciju tiek izteikta nepieciešamība nodrošināt iespējami mazāko visa veida, t.sk. antropogēnā traucējuma līmeni attiecīgajā teritorijas daļā.

Priekšlikumi putnu sugu monitoringam un tālākai izpētei

Liegumā ir sastopams plašs putnu sugu komplekss, kurš ietver arī lielu skaitu īpaši aizsargājamo putnu sugu. Liegumā sastopami no putnu sugu viedokļa izcili meža biotopi, kas ilgu laiku saglabājušies faktiski cilvēka darbības neskartī. Lieguma teritorija atrodas nomaļā

vietā, tuvu valsts robežai, un tai raksturīgs zems rekreatīvais spiediens. Šo apstākļu rezultātā autors uzskata, ka teritorijā noritošie ornitoloģiskie procesi raksturo fona stāvokli bez cilvēka iejaukšanās attiecīgajos meža biotopos Latvijas apstākļos. Šī iemesla dēļ teritorijā būtu izvietojamas apodziņu un urālpūču mākslīgās ligzdvietas, lai vēl vairāk palielinātu vides ekoloģisko ietilpību attiecīgajām sugām, un būtu uzsākams ikgadējs putnu sugu klātbūtnes un ligzdošanas sekmju monitorings, katru gadu fiksējot mākslīgo ligzdvietau aizņemtību un ligzdošanas sekmes, kā arī vistu vanaga ligzdošanas sekmes un baltmugurdzeņa, apodziņa un mežzirbes sastopamību kontekstā ar veiktajiem biotopu apsaimniekošanas pasākumiem, kā arī kumulatīvi precizējot bikšainā apoga un melnā stārķa sastopamību liegumā. Šāds monitorings daļēji dublētu šobrīd nenotiekošā Natura 2000 monitoringa funkcijas, tomēr Natura 2000 monitoringa ietvaros vietas tiek apsektas retāk kā reizi gadā. Autors uzskata, ka liegumā putnu sugu klātbūtnes un ligzdošanas sekmju monitorings veicams katru gadu.

Izmantotie informācijas avoti

Auniņš A. 2019. Parasto putnu skaita pārmaiņas 2005–2018: plukšķis izzūd, bet dzeltenā cielava atgriežas? Putni dabā 2019/1: 7–13

Avotiņš jun. A. 2019. Apodziņa *Glaucidium passerinum*, bikšainā apoga *Aegolius funereus*, meža pūces *Strix aluco*, urālpūces *Strix uralensis*, ausainās pūces *Asio otus* un ūpja *Bubo bubo* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.

Bergmanis M., Priednieks J., Avotiņš A. jun., Priedniece I. (2020) Mazā dzeņa *Dryobates minor*, vidējā dzeņa *Leipicus medius*, baltmugurdzeņa *Dendrocopos leucotos*, dižraibā dzeņa *Dendrocopos major*, trīspirkstu dzeņa *Picoides tridactylus*, melnās dzilnas *Dryocopus martius* un pelēkās dzilnas *Picus canus* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.

Kabucis I., 2001. Dabas lieguma "Grebļukalns" dabas aizsardzības plāns laika periodam no 2002. gada līdz 2005. gadam.

Ķerus, V., Dekants, A., Auniņš, A., Mārdega, I. 2021. Latvijas ligzdojošo putnu atlanti 1980 – 2017. Rīga: Latvijas Ornitoloģijas biedrība.

Račinskis E., Stīpniece A. 2000. Putniem starptautiski nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Račinskis E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Strazds M. un Ķerus V. 2017. Mežirbes (*Bonasa bonasia*) aizsardzības plāns 2017.–2026. gadam. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.

Dabasdati.lv

DDPS "Ozols"

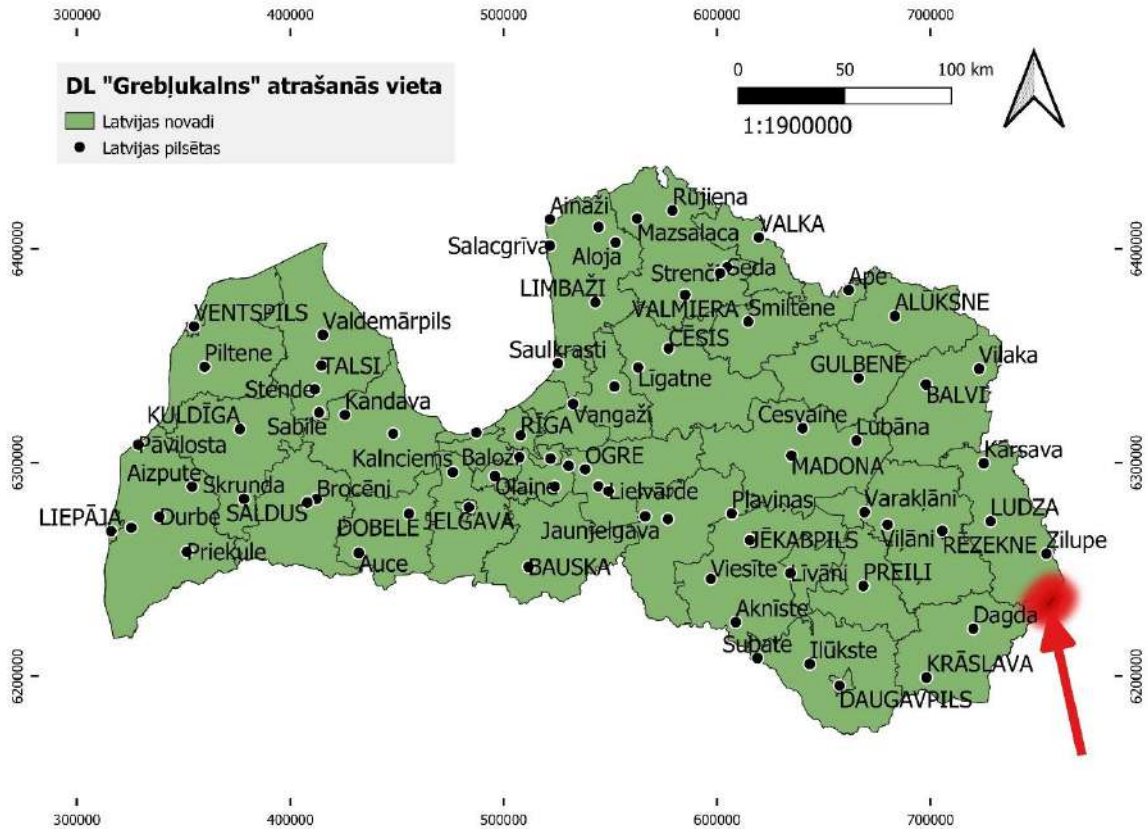
Goris.lv

<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0510700>

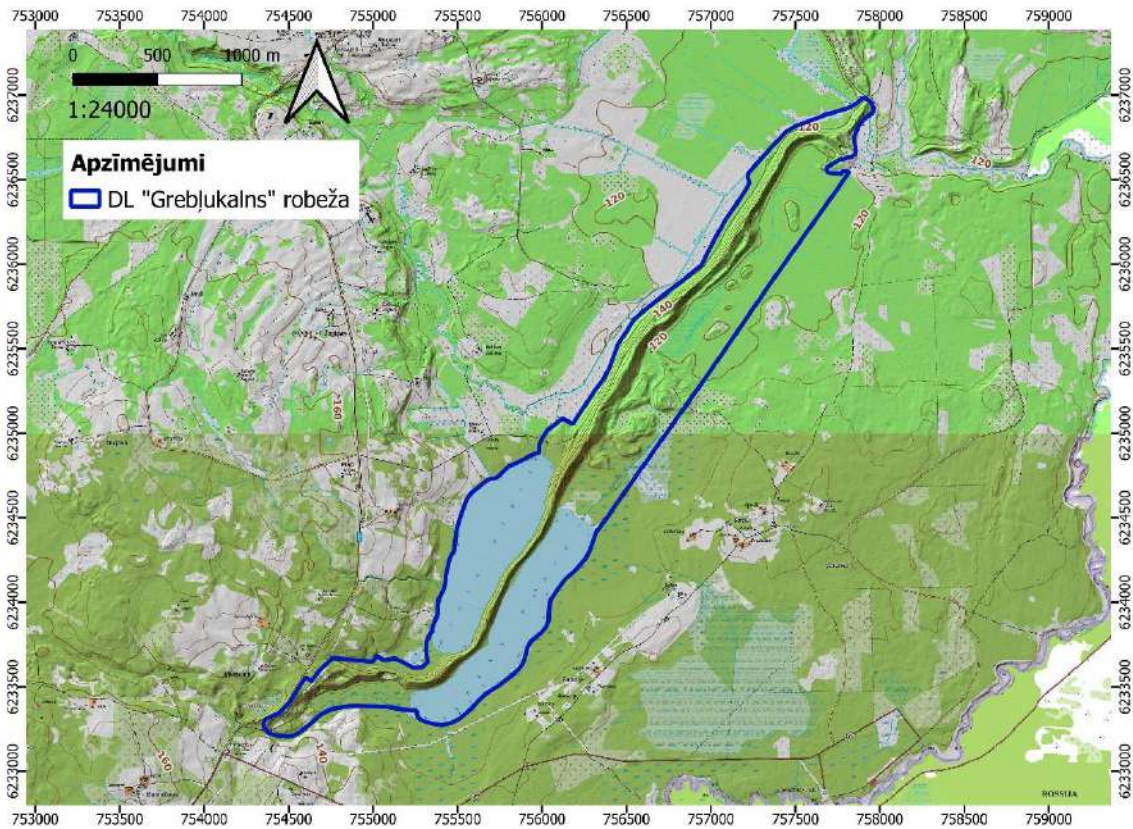
Atzinums sastāv no 19 lappusēm un 3 pielikumiem. Dokuments sagatavots divos eksemplāros, parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

Eksperts Edgars Dzenis

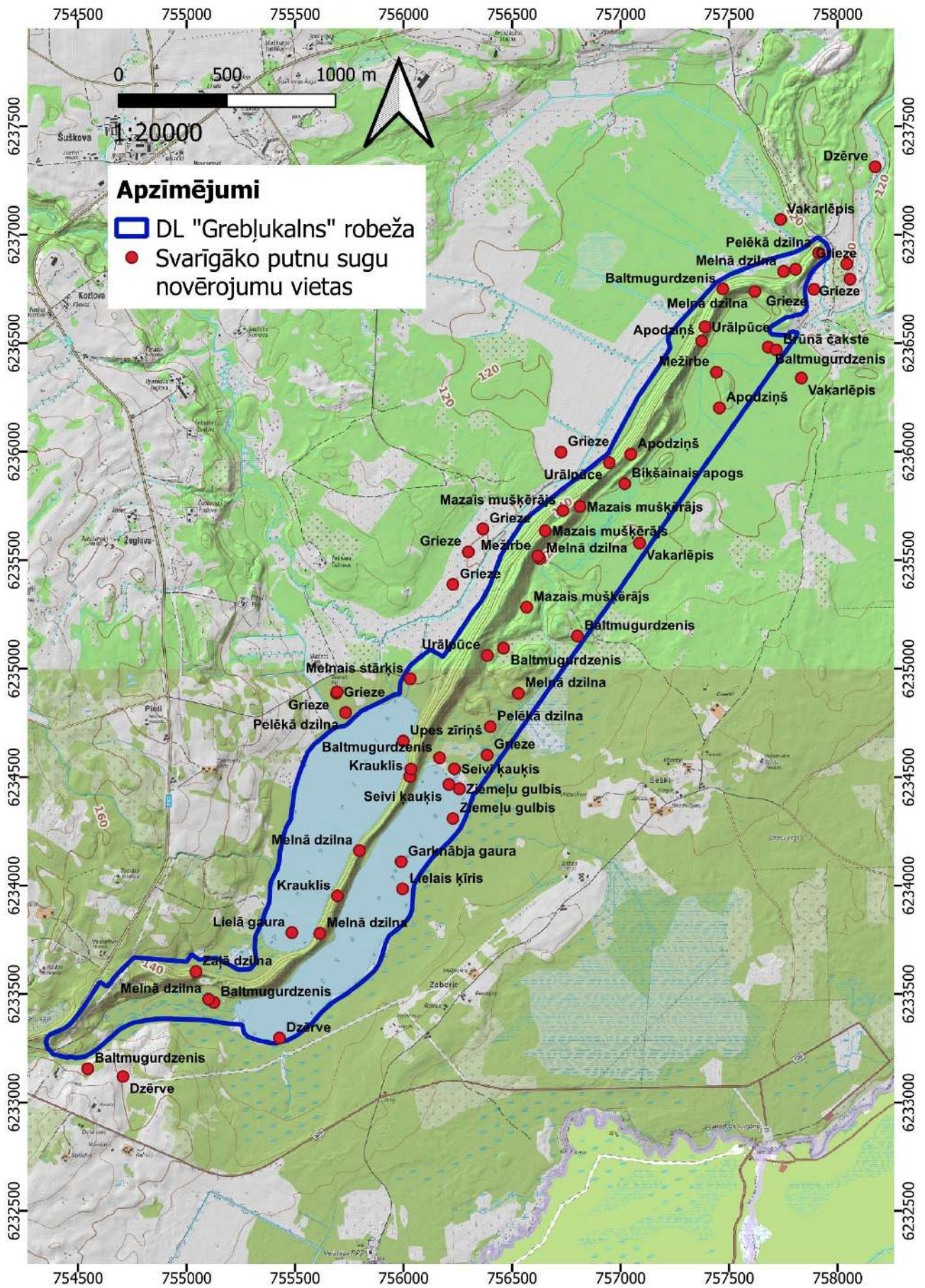
1. pielikums

Dabas lieguma "Grebjukalns" atrašanās vieta

Dabas lieguma "Grebjukalns" lokālais novietojums

Svarīgāko putnu sugu novērojumu vietas DL "Grebļukalns" teritorijā un apkārtnē. Vistu vanaga ligzdas atrašanās vieta ir ierobežotas pieejamības informācija, tāpēc šeit nav norādīta.

2.pielikums

Dabas liegumā "Grebļukalns" konstatētās putnu sugas

N.p.k.	Suga	Suga latīniski	Statuss teritorijā
1	Apodziņš	<i>Glaucidium passerinum</i>	Ticama ligzdošana
2	Baltais gārnis	<i>Ardea alba</i>	Barojas teritorijā
3	Baltmugurdzenis	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Ticama ligzdošana
4	Bezdelīga	<i>Hirundo rustica</i>	Barojas teritorijā
5	Bikšainais apogs	<i>Aegolius funereus</i>	Iespējama ligzdošana
6	Brūnā čakste	<i>Lanius collurio</i>	Ticama ligzdošana
7	Cekuldūkuris	<i>Podiceps cristatus</i>	Pierādīta ligzdošana
8	Cekulzīlīte	<i>Lophophanes cristatus</i>	Iespējama ligzdošana
9	Ceru ķauķis	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Iespējama ligzdošana
10	Čuņčiņš	<i>Phylloscopus collybita</i>	Ticama ligzdošana
11	Dārza ķauķis	<i>Sylvia borin</i>	Iespējama ligzdošana
12	Dižraibais dzenis	<i>Dendrocopos major</i>	Pierādīta ligzdošana
13	Dzeguze	<i>Cuculus canorus</i>	Iespējama ligzdošana
14	Dzeltenā stērste	<i>Emberiza citrinella</i>	Iespējama ligzdošana
15	Dzērve	<i>Grus grus</i>	Iespējama ligzdošana
16	Dziedātājstrazds	<i>Turdus philomelos</i>	Iespējama ligzdošana
17	Dzilnītis	<i>Sitta europaea</i>	Iespējama ligzdošana
18	Erickiņš	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Iespējama ligzdošana
19	Gaigala	<i>Bucephala clangula</i>	Ticama ligzdošana
20	Gaišais ķauķis	<i>Sylvia curruca</i>	Iespējama ligzdošana
21	Garastīte	<i>Aegithalos caudatus</i>	Iespējama ligzdošana
22	Garknābja gaura	<i>Mergus serrator</i>	Barojas teritorijā
23	Grieze	<i>Crex crex</i>	Iespējama ligzdošana
24	Jūras krauklis	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Barojas teritorijā
25	Ķivulis	<i>Spinus spinus</i>	Iespējama ligzdošana
26	Koku čipste	<i>Anthus trivialis</i>	Iespējama ligzdošana
27	Krauklis	<i>Corvus corax</i>	Pierādīta ligzdošana
28	Krīklis	<i>Anas crecca</i>	Ticama ligzdošana
29	Krustknābis Loxia sp.	<i>Loxia sp.</i>	Ticama ligzdošana
30	Lauku balodis	<i>Columba palumbus</i>	Iespējama ligzdošana
31	Lielā gaura	<i>Mergus merganser</i>	Iespējama ligzdošana
32	Lielā zīlīte	<i>Parus major</i>	Pierādīta ligzdošana
33	Lielais ķīris	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	Barojas teritorijā
34	Mazā gaura	<i>Mergellus albellus</i>	Barojas teritorijā
35	Mazais mušķērājs	<i>Ficedula parva</i>	Iespējama ligzdošana
36	Mazais svilpis	<i>Carpodacus erythrinus</i>	Iespējama ligzdošana
37	Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>	Iespējama ligzdošana
38	Melnais mušķērājs	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Iespējama ligzdošana
39	Melnais stārķis	<i>Ciconia nigra</i>	Barojas teritorijā
40	Melnais strazds	<i>Turdus merula</i>	Iespējama ligzdošana
41	Melngalvas ķauķis	<i>Sylvia atricapilla</i>	Iespējama ligzdošana
42	Mērkaziņa	<i>Gallinago gallinago</i>	Iespējama ligzdošana
43	Meža pīle	<i>Anas platyrhynchos</i>	Pierādīta ligzdošana

44	Meža pūce	<i>Strix aluco</i>	Ticama ligzdošana
45	Meža tilbīte	<i>Tringa ochropus</i>	ļespējama ligzdošana
46	Meža zīlīte	<i>Periparus ater</i>	ļespējama ligzdošana
47	Mežirbe	<i>Tetrastes bonasia</i>	ļespējama ligzdošana
48	Mizložņa	<i>Certhia familiaris</i>	ļespējama ligzdošana
49	Niedru stērste	<i>Emberiza schoeniclus</i>	ļespējama ligzdošana
50	Paceplītis	<i>Troglodytes troglodytes</i>	ļespējama ligzdošana
51	Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>	ļespējama ligzdošana
52	Pelēkā vārna	<i>Corvus cornix</i>	ļespējama ligzdošana
53	Pelēkā zīlīte	<i>Poecile montanus</i>	ļespējama ligzdošana
54	Pelēkais mušķērājs	<i>Muscicapa striata</i>	ļespējama ligzdošana
55	Pelēkais strazds	<i>Turdus pilaris</i>	ļespējama ligzdošana
56	Peļkājīte	<i>Prunella modularis</i>	ļespējama ligzdošana
57	Purva zīlīte	<i>Poecile palustris</i>	ļespējama ligzdošana
58	Sarkanrīklīte	<i>Erithacus rubecula</i>	ļespējama ligzdošana
59	Seivi ķauķis	<i>Locustella luscinioides</i>	ļespējama ligzdošana
60	Sila strazds	<i>Turdus viscivorus</i>	ļespējama ligzdošana
61	Sīlis	<i>Garrulus glandarius</i>	ļespējama ligzdošana
62	Svilpis	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	ļespējama ligzdošana
63	Svīre	<i>Apus apus</i>	ļespējama ligzdošana
64	Svirlītis	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	ļespējama ligzdošana
65	Upes zīriņš	<i>Sterna hirundo</i>	Barojas teritorijā
66	Urālpūce	<i>Strix uralensis</i>	ļespējama ligzdošana
67	Vakarlēpis	<i>Caprimulgus europaeus</i>	ļespējama ligzdošana
68	Vālodze	<i>Oriolus oriolus</i>	ļespējama ligzdošana
69	Vistu vanags	<i>Accipiter gentilis</i>	Pierādīta ligzdošana
70	Vītītis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	ļespējama ligzdošana
71	Zaļā dzilna	<i>Picus viridis</i>	Ticama ligzdošana
72	Zaļais ķauķītis	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	ļespējama ligzdošana
73	Zeltgalvītis	<i>Regulus regulus</i>	ļespējama ligzdošana
74	Ziemeļu gulbis	<i>Cygnus cygnus</i>	ļespējama ligzdošana
75	Zilzīlīte	<i>Cyanistes caeruleus</i>	ļespējama ligzdošana
76	Žubīte	<i>Fringilla coelebs</i>	ļespējama ligzdošana

3. pielikums

Īpaši aizsargājamās putnu sugas teritorijā, to aizsardzības statuss un populāciju lielums

Nr.p.k.	Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski (atbilstoši Putnu direktīvas ziņojumam 2013.-2018.)	Sugas aizsardzības statuss valstī		Putnu populācijas īstermiņa/ ilgtermiņa tendence valstī (atbilstoši Putnu direktīvas ziņojumam 2013.-2018. ¹)	Putnu populācijas aizsardzības stāvoklis Eiropā (atbilstoši Ķerus u.c. 2021)	Sugas populācijas lielums teritorijā (min.-maks. intervāls)	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā (atbilstoši Factsheet (europa.eu) ²)	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī (dati no Ķerus u.c. 2021)
			Īpaši aizsargājama suga atbilstoši MK 14.11.2000. noteikumiem Nr.396 (ar * atzīmēt mikroliegumu sugas atbilstoši MK 18.12.2012. noteikumiem Nr.940)	Putnu direktīvas I pielikuma suga					
1	Apodziņš	<i>Glaucidium passerinum</i>	+*	+	U/D (U/-)	LC	2 - 3 pāri	0.2 - 0.1 %	0.05 - 0.03 %
2	Baltmugurdzenis	<i>Dendrocopos leucotos</i>	+*	+	I/I (+/+)	LC	3 - 5 pāri	0.7 - 0.7 %	0.08 - 0.07 %
3	Bikšainais apogs	<i>Aegolius funereus</i>	+*	+	U/D (U/-)	LC	0 - 1 pāris	>0.1 %	>0.1 %
4	Brūnā čakste	<i>Lanius collurio</i>	+	+	D/D (-/-)	LC	1 pāris	>0.1 %	>0.1 %
5	Cekuldūkuris	<i>Podiceps cristatus</i>			UNK/D (X/D)	LC	5 - 15 pāri	?	0.17 - 0.24 %

¹ http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envxbhqxq/LV_birds_reports_20191030-151740.xml&conv=612&source=remote

Apzīmējumi populācijas stāvoklim: D - Decreasing (-) – samazinās,

I - Increasing (+) – palielinās,

S - Stable (0) – stabila,

U - Uncertain (U) – neskaidra,

UNK - Unknown (X) – nezināma

² https://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envxh2nkq/LV_birds_reports_20191030-151740.xml&conv=612&source=remote

6	Dižraibais dzenis	<i>Dendrocopos major</i>			D/D (-/-)	LC	5 - 10 pāri	?	>0.1 %
7	Dzērve	<i>Grus grus</i>	+	+	I/I (+/+)	LC	0 - 2 pāri	0 - 0.2 %	>0.1 %
8	Gaigala	<i>Bucephala clangula</i>			S/UNK (0/X)	LC	0 - 3 pāri	?	>0.1 %
9	Grieze	<i>Crex crex</i>	+	+	D/I (-/+)	LC	0 - 1 tēviņš	>0.1 %	>0.1 %
10	Krauklis	<i>Corvus corax</i>			S/UNK (0/X)	LC	2 - 4 pāri	?	>0.1 %
11	Krīklis	<i>Anas crecca</i>			S/D (0/-)	LC	0 - 1 pāris	?	>0.1 %
12	Lielā gaura	<i>Mergus merganser</i>	+		S/I (0/+)	LC	0 - 3 pāri	0 - 12.5 %	0 - 0.25 %
13	Mazais mušķērājs	<i>Ficedula parva</i>	+	+	I/S (+/0)	LC	3 - 5 pāri	0.2 - 0.1 %	>0.1 %
14	Mazais svilpis	<i>Carpodacus erythrinus</i>			S/D (0/-)	LC	0 - 1 pāris	?	>0.1 %
15	Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>	+	+	S/D (0/-)	LC	1 - 2 pāri	0.1 %	>0.1 %
16	Mērkaziņa	<i>Gallinago gallinago</i>			S/UNK (0/X)	LC	1 - 2 pāri	?	>0.1 %
17	Mežirbe	<i>Tetrastes bonasia</i>	+	+	D/UNK (-/X)	LC	2 - 3 pāri	0.1 %	>0.1 %
18	Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>	+	+	I/I (+/+)	LC	1 pāris	0.3 - 0.1 %	>0.1 %
19	Pelēkā zīlīte	<i>Poecile montanus</i>			U/D (U/-)	LC	1 - 3 pāri	?	>0.1 %
20	Purva zīlīte	<i>Poecile palustris</i>			D/D (-/-)	LC	3 - 5 pāri	?	>0.1 %
21	Seivi kauķis	<i>Locustella luscinioides</i>	+		UNK/I (X/+)	LC	1 pāris	?	0.2 - 0.05 %
22	Urālpūce	<i>Strix uralensis</i>	+	+	D/I (-/+)	LC	1 - 3 pāri	0.4 %	>0.1 %
23	Vakarlēpis	<i>Caprimulgus europaeus</i>	+	+	UNK/I (X/+)	LC	0 - 1 tēviņš	>0.1 %	>0.1 %
24	Vistu vanags	<i>Accipiter gentilis</i>	*		D/UNK (-/X)	LC	1 pāris	?	0.23 - 0.01 %

25	Zaļā dzilna	<i>Picus viridis</i>	+*		D/D (-/-)	LC	1 pāris	?	100 - 25 %
26	Ziemeļu gulbis	<i>Cygnus cygnus</i>	+*	+	I/I (+/+)	LC	0 - 1 pāris	0 - 0.8 %	0 - 0.17 %

4. pielikums.

Grebļukalna Natura 2000 teritorijas tipa maiņa uz C tipu, iekļaujot arī putnu sugas, pamatojama ar šādiem apsvērumiem:

- teritorijā ligzdo 2 – 3 pāri apodziņu *Glaucidium passerinum*. Teritorijas vidējā piemērotība sugai novērtēta ar 0,5 (standartnovirze 0,166)(Avotiņš 2019). Šis vērtējums ievērojami pārsniedz piemērotības vērtējumu Natura 2000 teritorijām, kas nav izveidotas apodziņa aizsardzībai, kā arī pārsniedz relatīvo piemērotības vērtējumu tādām apodziņa aizsardzībai izveidotām Natura 2000 teritorijām kā Teiču dabas rezervāts un Lielais Pelečāres purvs.
- teritorijā ligzdo 1 – 3 pāri urālpūču *Strix uralensis*. Teritorijas vidējā piemērotība sugai novērtēta ar 0.661 (standartnovirze 0.321)(Avotiņš 2019). Šis vērtējums teritoriju ierindo starp sugai vispiemērotākajām teritorijām valstī, pēc piemērotības pārsniedzot tādas sugas aizsardzībai izveidotas Natura 2000 teritorijas kā Ziemeļgauja, Lubāna mitrājs, Lielais Pelečāres purvs un Teiču dabas rezervāts.
- teritorijā ligzdo 3 – 5 pāri baltmugurdzeņu *Dendrocopos leucotos*. Teritorijas vidējā piemērotība sugai novērtēta ar 0.422 (standartnovirze 0.296)(Bergmanis u.c. 2020). Šis vērtējums ir salīdzināms ar vairāku sugas aizsardzībai izveidotu Natura 2000 teritoriju piemērotību, un ievērojami pārsniedz biotopu piemērotību ārpus Natura 2000 teritorijām.
- Teritorijā atrasta apdzīvota vistu vanaga *Accipiter gentilis* ligzda. Valstī konstatēta sugas īpatņu skaita lejupslīde.
- Teritorijā novērots zaļo dzilnu *Picus viridis* pāris ar ticamu ligzdošanas uzvedību. Ligzdošanas vieta atrodas teritorijā vai cieši pie tās robežas, bet suga viennozīmīgi teritorijā barojas. Zaļā dzilna ir izteikts nometnieks, šeit novērota jau 2016. gadā. Valstī zināmas līdz 10 (pēc oficiālajiem datiem – līdz 4) stabilas sugas atradnes.
- Teritorijā ligzdo 2 – 3 mežirbju *Tetrastes bonasia* pāri. Valstī konstatēta sugas īpatņu skaita lejupslīde.
- Visas minētās sugas, izņemot mežirbi, iekļautas MK Noteikumos #940 “Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”, to ligzdošanas vietās veidojami mikroliegumi. Apodziņam maksimālā iespējamā mikrolieguma platība ir 10 ha, baltmugurdzenim – 10 ha, zaļajai dzilnai – 10 ha, vistu vanagam – 30 ha (+100 ha buferzona). Pieņemot, ka būtu iespējams izveidot mikroliegumus to maksimālajā platībā vismaz katras sugas minimālajam ligzdojošo pāru skaita vērtējumam atbilstošā skaitā, mikroliegumu summārā platība tuvotos pusei liegumā esošo mežu biotopu platības.

Ņemot vērā augstāk minēto, kā arī melnās dzilnas *Dryocopus martius* (1 -2 pāri) un mazā mušķērāja *Ficedula parva* (3 – 5 pāri) ticamu, kā arī bikšainā apoga *Aegolius funereus* (0 – 1 pāris) iespējamu ligzdošanu teritorijā, autors uzskata, ka DL “Grebļukalns” relatīvi mazā platībā sastopams ievērojams īpaši aizsargājamo putnu sugu īpatņu blīvums. Tieši nelielās absolūtās platības dēļ teritorijai nav izredžu tikt atzītai par Putniem Nozīmīgu vietu, kas būtu neapstrīdams iemesls teritoriju iekļaut putnu sugu aizsardzībai izveidoto Natura 2000

teritoriju sarakstā, taču pēc būtības tas neaizliedz šādu teritorijas tipu noteikt bez Putniem Nozīmīgas vietas statusa. Reaģējot uz būtisku liegumā konstatēto īpaši aizsargājamo sugu skaita pieaugumu dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros, autors uzskata, ka jauna dabas aizsardzības plāna izstrāde šajā gadījumā ir īstais brīdis, lai ierosinātu DL "Grebļukalns" Natura 2000 teritorijas tipa maiņu uz C tipu, iekļaujot arī putnu sugas. Tas ievērojami atvieglotu putnu sugām rekomendēto aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu realizāciju dabas aizsardzības plāna darbības gaitā.

Jāuzsver, ka, lai arī ievērojamu lieguma platību aizņem ūdeņu biotopi – divi ezeri, no ornitoloģiskā viedokļa galvenā teritorijas vērtība, ar ko tiek pamatota Natura 2000 teritorijas tipa maiņas nepieciešamība, ir meža biotopos ligzdojošās īpaši aizsargājamās putnu sugas.

Izmantotā literatūra:

Avotiņš jun. A. 2019. Apodziņa *Glaucidium passerinum*, bikšainā apoga *Aegolius funereus*, meža pūces *Strix aluco*, urālpūces *Strix uralensis*, ausainās pūces *Asio otus* un ūpja *Bubo bubo* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.

Bergmanis M., Priednieks J., Avotiņš A. jun., Priediece I. (2020) Mazā dzeņa *Dryobates minor*, vidējā dzeņa *Leopicus medius*, baltmugurdzeņa *Dendrocopos leucotos*, dižraibā dzeņa *Dendrocopos major*, trīspirkstu dzeņa *Picoides tridactylus*, melnās dzilnas *Dryocopus martius* un pelēkās dzilnas *Picus canus* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.